

Den engelske Told-Debat.

London, den 29. Juni 1903.

Hr. Redaktør!

De har gjort mig den Ære at anmode mig om at sende »Nationaløkonomisk Tidsskrift« et Bidrag til Belysning af Spørgsmaalet om den Reform i det britiske Riges Toldpolitik, som blev sat paa Dagsordenen ved Hr. Chamberlains berømte Tale d. 15. Maj i Birmingham. Det er uden Tvivl ganske i sin Orden, at det Organ for økonomisk Viden, som De leder, tilbyder sine Læsere en Redegørelse for en saa vigtig og interessant Foreteelse som den, der nu er bleven det brændende Spørgsmaal i hele det britiske Rige; og da tilmed vort eget Land mulig vil blive direkte berørt af det Udfald, Hr. Chamberlains Politik kan faa, føler jeg mig derved saa meget mere opfordret til at imødekomme Deres Anmodning ved at meddele følgende Bemærkninger om Sagens Fremkomst og det mærkelige Sammenstød mellem stridende Overbevisninger i selve Regeringen, i Parlamentet, indenfor samme politiske Parti, i Pressen og i den store Befolkning. Jeg vælger den tvangløse Form af et Brev for derved at antyde, at jeg ikke gør

Den engelske Told-Debat.

London, den 29. Juni 1903.

Hr. Redaktør!

De har gjort mig den Ære at anmode mig om at sende »Nationaløkonomisk Tidsskrift« et Bidrag til Belysning af Spørgsmaalet om den Reform i det britiske Riges Toldpolitik, som blev sat paa Dagsordenen ved Hr. Chamberlains berømte Tale d. 15. Maj i Birmingham. Det er uden Tvivl ganske i sin Orden, at det Organ for økonomisk Viden, som De leder, tilbyder sine Læsere en Redegørelse for en saa vigtig og interessant Foreteelse som den, der nu er bleven det brændende Spørgsmaal i hele det britiske Rige; og da tilmed vort eget Land mulig vil blive direkte berørt af det Udfald, Hr. Chamberlains Politik kan faa, føler jeg mig derved saa meget mere opfordret til at imødekomme Deres Anmodning ved at meddele følgende Bemærkninger om Sagens Fremkomst og det mærkelige Sammenstød mellem stridende Overbevisninger i selve Regeringen, i Parlamentet, indenfor samme politiske Parti, i Pressen og i den store Befolkning. Jeg vælger den tvangløse Form af et Brev for derved at antyde, at jeg ikke gør

Fordring paa at levere en stringent Fremstilling eller kritisk Behandling af et saa stort Emne, der vokser under Pennen, forgrenende sig til mange Sider: Forholdet mellem Moderlandet og dets Kolonier og mellem disses forskellige Interesser; Moderlandets og Koloniernes Forhold til Udlandet; dernæst Virkningen paa den indre Politik, de parlamentariske Partier o. s. v. Jeg undviger ogsaa den didaktiske Form af en Afhandling, fordi det ligger ganske udenfor min Hensigt at forsøge at dømme de stridende Parter imellem. De maa lade Dem nøje med, Hr. Redaktør, at en simpel Iagttagelse — om De vil, »en Mand uden Mening« — i en ordnet og sammenhængende Fremstilling gengiver de Synspunkter og Argumenter, der som spredte Tropper operere mod hverandre i den Række Forpostfægtninger, hvori Modstanderne hidtil have mødt hverandre. De store Slag vil komme senere. Hvad der nu foregaar, er en Opmarche af de fjendtlige Hære til de Stillinger, de ville indtage. Jeg skriver navnlig for dem af Deres Læsere, som ikke have Tid og Lejlighed til at læse Parlamentsforhandlingerne i »Times« eller ikke have sysselsat sig nok med Spørgsmaalet under Debat til at danne sig den rette Forestilling om den overordentlige Rækkevidde, det har.

Den ledende Tanke i Hr. Chamberlains Birmingham-Tale var som bekendt den, at efter hans Overbevisning var Tiden kommen til at undersøge, om Rigets forskellige Dele ikke kunde knyttes nærmere og fastere sammen ved en handelspolitisk Ordning, der hviler paa gensidige Tariffbegunstigelser, saaledes at Koloniernes Produkter (o: Livsfornødenheder og Raaprodukter, men

de sidste har Hr. Chamberlain senere ladet falde) komme toldfrit til Moderlandets Marked, og Englands Indførsel til Kolonierne (o: Industriprodukter) til Gengæld nyder Tarifbegunstigelser i Kolonierne. Med andre Ord: England skulde lægge Told paa Udlandets Indførsel af Korn, Kød o. s. v. for at kunne begunstige sine Koloniers Indførsel deraf ved at gøre den fri. Kolonierne skulde nedsætte deres Tarif til Fordel for England eller eventuelt, for at undgaa Tabet, forhøje deres Tarif mod Udlandet og bevare den bestaaende allerede meget høje Tarif mod britisk Import. Skønt Hr. Chamberlain henstillede dette Forslag som en Genstand for Drøftelse, var det tydeligt nok, at han med det samme gjorde sig til Forslagets overbeviste og ivrige Advokat. Med sin fængslende Veltalenhed udviklede han, at hvis Maalet var Rigets Sammenslutning, saa var Midlet dette: »You want an Empire«, sagde han, »do you think it better to cultivate the trade with your own people, or to let that go, in order that you may keep the trade of those who are your competitors and rivals«. I disse Ord røber sig hans ideale Tanke, at det britiske Rige skal indenfor dets egne Grænser kunne blive et sig selv tilstrækkeligt forsynende Marked, og derved i Stand til at indtage en fordelagtig Stilling i Handelssamkvemmet med andre protektionistiske Lande, det vil sige i Stand til at værges sig mod deres protektionistiske Tarifer med Repressailler. Hr. Chamberlain vilde dog ikke derfor stryge Frihandelens Flag; han betænkte sig ikke paa at sige, at hvis Cobden og Bright havde levet nu, under den Situation, hvori England nu befandt sig, vilde de have efterstræbt en Overenskomst med Kolonierne om gensidig Begunstig-

else; hvad han forlangte af sine Landsmænd var kun, at de skulde frigøre sig for »en rent teknisk Definition af Frihandelsbegrebet«.

Denne Betragtningssmaade blev af Frihandelspartiet anset som en Handske tilkastet det, og det tog den op. For de overbeviste Frihandlere stillede det sig straks saaledes, at her var et Forslag, der maatte føre til Protektionisme og derfor var som Øksen ved Roden af det Træ, under hvis Ly England var bleven rigt og dets Befolkning levede mere tilfreds og sundt end før; og for de Frihandlere, der ikke mindre end Hr. Chamberlain se Rigets Fremtid i en intimere Forbindelse med Kolonierne, stillede det sig fremdeles saaledes, at den nye Politik medførte en Fare for, at der indenfor Rigets Grænser skulde fremkaldes Skinsyge og Rekrimationer, der vilde svække Sammenholdet snarere end styrke det. —

Forinden jeg gaar videre i Skildringen af den Situation, som udviklede sig af disse to direkte modsatte Standpunkter, vil De maaske tillade mig nogle Ord om den nye Politiks Genesis og om den mærkelige Mand, som staar Fadder til den; det er ikke overflødigt til Forstaaelsen af hvad der er i Gære og hvad der kan ventes at komme ud deraf. Da det nuværende Ministerium dannedes af Lord Salisbury i 1895, havde Hr. Chamberlain allerede længe været en saa betydelig Kraft i det unionistiske Parti, at han omtrent kunde vælge hvilken Gren af Administrationen han ønskede at staa i Spidsen for. Han valgte Kolonialministeriet, der hidtil ikke var bleven betragtet som et Maal for en ærgerrig Politiker af første Rang. Ved sin Bestyrelse af det har han indskrevet sit Navn

Englands Historie som en stor Minister. Fra Begyndelsen stod det uden Tvivl klart for hans Statsmandsblik, hvad Kolonierne betyde for det britiske Rige som en Verdensmagt i Fremtiden; hans energiske Optimisme, der bragte nyt Liv i Administrationen, viste sig paa en slaaende Maade, inden han endnu havde taget det sydafrikanske Spørgsmaal op, i Bestræbelserne for at bringe de vestindiske Kolonier paa Fode, og med de store selvstyrende Kolonier, Kanada og Australien, begyndte han i 1897 de Forhandlinger med disses Premierministre paa Konferencer i London, der nu betegnes som Udgangspunktet for den nye Kolonialpolitik, paa hvilken han har sat sit Ry og sin politiske Stilling ind. Det er mærkeligt at se, hvorledes han lidt efter lidt er bleven ført henimod den Løsning af Problemet, han foreslaar. Fra 1896 citeres der en offentlig Udtalelse af ham, der staar i den skarpeste Modsætning til hans Tale i Birmingham. Han omtalte et Forslag i det kanadiske Parlament om Indførelse mod Gensidighed af en nedsat Tarif for britiske Varer og sagde, at »dette vilde medføre den alvorligste Forstyrrelse i vor Omsætning, en stor Forandring i de Grundsætninger, der lede vor Handelspolitik. Det vilde medføre en Beskatning — maaske kun en ringe, men dog altid en Beskatning af Fødevarer og Raamateriale ... med en Tendens til at fordyre Livet for de arbejdende Klasser og en Tendens til at forhøje Produktionsomkostningerne og derved forværre vor Stilling i Konkurrencen med Udlandet paa de neutrale Markeder«. Det er just saaledes hans Modstandere tale idag. Men endnu i 1897, da samme Spørgsmaal forhandlede med de i London forsamlede Premierministre fra Kolonierne,

syntes Hr. Chamberlains Standpunkt at være væsentlig det samme, som hans Forgænger i Kolonialdepartementet under Gladstones Ministerium, Marquis'en af Ripon, havde indtaget efter Konferencerne i Ottawa, nemlig at en Toldforening kun var tænkelig paa Basis af Frihandel i den indbyrdes Omsætning mellem Kolonierne og Moderlandet, og derfor udelukket saalænge høj Beskyttelsestold var en nødvendig Betingelse for Koloniernes finansielle Balance. — Hvorledes forklarer man da Udviklingen til hans seneste Standpunkt? Hans Fjender — og hvilke uforsonlige Modstandere har han ikke skabt sig under sin politiske Løbebanes Omskiftelser — søge Forklaringen i personlige, egoistiske Motiver, en umættelig Ærgerrighed, der bringer ham til at udnytte den store Prestige, han har opnaaet i Kolonierne, for at blive den styrende Statsmand ved Hjælp af en Taktik, der undergraver de andre Føreres Anseelse og den Organisation af hans eget Parti, hvortil de stedse have støttet sig. Intet er i mine Tanker en mere forvansket Forestilling; og med det skæve Syn paa den nu indledede Kamp, som følger deraf, vil man ikke kunne forstaa Bevægelsens Omfang og Betydning. Den Statsmandstanke, der ligger i Hr. Chamberlains Forslag, er jo at Koloniernes, og navnlig Kanadas og Australiens Begunstigelse paa det engelske Marked vil blive en Løftestang for en Udvikling af deres Resourcer; at Kanada vil blive i Stand til at erobre dette Marked fra de Forenede Stater for sit Korn, naar det ved en stigende Indvandring til sit næsten ubegrænsede Hvedeland, ved Udvidelsen af sit Jernbane- og Vandveje-Net. ved Udnyttelse af sine mineralske Produkter faar forøget Kapital til sin Raadighed; at

Australien ligeledes vil gaa en Fremtid af Velstand i Møde, naar det med den stigende Kredit, som det nærmere Handelsforhold til England vil skaffe det, faar Midler til at bekæmpe dets Tørker med Overrislinger, som kun er et Pengespørgsmaal, og naar en stigende Befolkning tillader det at tage store ubeboede Territorier i Landets Midte i Besiddelse. Alt dette kan selvfølgelig ikke komme hurtigt. Det er muligt, at en for Hr. Chamberlain berettiget Ærgerrighed, at krone sin politiske Virksomhed med det første Skridt mod et stort Maal, har drevet ham til at tage dette Skridt for tidligt; men det er ikke et Skridt taget af en smaatskaaren, selvgod og intrigerende Politiker, hvilket er det Billede, der saa ofte tegnes af ham i den britiske og europæiske Presse. Han har uden Tvivl modtaget en ny og stærk Impuls ved hvad han har oplevet under den sydafrikanske Krig: de store selvstyrende Koloniers frivillige, offervillige Bistand, da Moderlandets Skæbne syntes formørket og truet; og han har oprigtigt troet, at den Solidaritet, der var besejlet paa Valpladserne, kunde yderligere befæstes og udvikles i Fredens Tid ved et handelspolitisk Baand. Det psykologiske Moment til et Forsøg i den Retning var for ham kommet. Det er dog ikke ham, siger han, der har rejst Spørgsmaalet. Det er Kolonierne som ved deres enstemmige Resolutioner paa Konferencen i London i Fjor Sommer forlangte, at Regeringen skulde tage det under Overvejelse. Han er sig alle Opgavens Vanskeligheder klart bevidst, men har den Tro, at de kan overvindes, hvis det britiske Folk er paa Højde med sin Bestemmelse, og at i saa Fald alt vil blive vundet for Fremtiden, thi han ser i den tilsigtede handelspolitiske Ordning den absolut

nødvendige Betingelse for en senere politisk Føderation (federal Union), som efter hans Overbevisning er det britiske Riges Skæbne, hvis dette ikke skal falde sammen i løsrevne Stykker. Saaledes udtalte han sig om sine Motiver i Slutningen af sin Tale i Underhuset d. 6. Juni. Der er en Reformators Glød i hvad han siger; han tror paa den Sag, han har taget op, og paa sin Evne til at føre den igennem paa den Betingelse, at han kan støtte sig til en stærk Opinion i Kolonierne og kan overbevise det britiske Vælgerfolk om, at han har Ret. Hans Modstandere mene, at hans Doktrin er en Paradoks, at hans »Imperialisme« vil føre til den Katastrofe, han tror den alene kan afværge; at hans Evne vil briste paa det britiske Folks sunde Sans, naar han søger at overbevise det om — og Bevisbyrden paahviler ham — at det er en Fordel at faa dets Levnedsmidler fordyrede. I det følgende vil jeg komme nærmere ind paa disse og andre Argumenter. Der er dog en Omstændighed endnu, som Hr. Chamberlain og hans Tilhængere ikke med Urette tage til Indtægt for deres Projekt. Det er den, at Frihandelsdoktrinen ubestrideligt ikke nyder den samme Respekt som et Dogme, der omgav den for en Menneskealder siden. »Den omtales da ikke i Bjergprædikenen«, sagde Lord Rosebery i en Tale, hvor han stillede sig nærmere til den nye Toldpolitik, end man ventede, og nærmere end han senere har villet vedkende sig det var hans Mening.

Hvorom alting er, der er Skepsis i Luften med Hensyn til det rene Frihandelsprincips Anvendelighed paa den Tid, vi leve i. Jeg tænker herved ikke paa de professionelle Protektionister — om jeg tør kalde dem saa — der gaa ud fra, at den eller den Industris

Beskyttelse er en Tjeneste, der ydes Samfundet, og ikke sysselsætte sig med Spørgsmaalet, hvem der betaler den Indtægt, Beskyttelsen indbringer deres Industrigren. Der findes vistnok ogsaa saadanne Protektionister i England, navnlig i den jordbesiddende Klasse, men et organiseret Agrarparti findes ikke, og fornylig viste det sig ved en Afstemning i Underhuset, at den Gruppe, som antages at gaa videst i protektionistiske Sympatier, uden dog aabent at erklære sig for Protektionister, *quand-même*, kun talte 28 Stemmer mod 424; en af Ordførerne i denne Gruppe, Hr. Chaplin, har endog udtrykkelig værget sig imod at betegnes som »Protektionist«; han siger, at han for længe siden har opgivet dette Standpunkt. Men der findes utvivlsomt i de bredere Lag en vis Modtagelighed for en Tvivl om Frihandelens praktiske Virkninger under alle Forhold; disse Tvivl er i de sidste Aar med stor Iver og Udholdenhed bleven bragt i videnskabelig Form af talentfulde Publicister i den periodiske Presse og have derved faaet større Udbredelse og stærkere Hold. De kan betegnes som Beskyttelsesvenlighed i den amorfe Tilstand, og det er muligt, at Hr. Chamberlain antager, at hans Optræden vil give den det Stød, der bringer den til at krystallisere sig som Beskyttelsespolitik.

Man kunde kalde dem, der tilhøre denne Retning: »Frihandlere med det aabne Sind« (the open mind), thi en af dem, og ingen ringere end Premierministeren Hr. Balfour, valgte, da det blev forlangt, at han skulde definere sit Standpunkt ligeoverfor Hr. Chamberlains Forslag, at udtrykke dette saaledes, at han mødte dem »with an open mind«; og i et Nummer af det ansete Ugeskrift »The Spectator« finder jeg en Artikel under-

tegnet »Open mind«, hvori dette Standpunkt nærmere forklares.

Denne Forfatter begynder med at sige, at lige saa lidt som man behøver at være en Totalafholdenhedsmand for at undgaa at blive kaldet en Drukkenbold, lige saa lidt behøver man at være enten yderlig Frihandelsmand eller yderlig Protektionist. Han paaviser, at Frihandelen, der opstod som en Reaktion mod en vidtdreven Beskyttelsespolitik, navnlig mente Frihed for Indførselstold, fordi det var dette Baand paa det frie Handelssamkvem, der reageredes imod. Men nu har Tiderne medført en Række andre Baand paa den frie Konkurrence: »trade unions« have indført Beskyttelse for den Vare, de handle med: Arbejdskraft; Fabriklove, Begrænsning af Arbejdstiden, Tilsyn med Varernes Tilvirkning, med Skibes Sødygtighed er bleven indførte, og med mindre man vil afskaffe alle disse Baand, der virke ulige i forskellige Lande; med mindre man vil tillade Mænd, Kvinder og Børn at arbejde saa mange Timer om Dagen det skal være, og under saadanne Vilkaar som det passer Arbejdsgiveren at tilbyde; med mindre man vil tillade, at Mandskab og Ladning sejler i usødygtige Skibe o. s. v. — kan man ikke sige, at Frihandel i den fulde Mening bestaar eller kan bestaa; men hvis Principet kun refererer sig til den Brøkdal af Indskrænkning i den frie Omsætning, der bestaar i Indførselstold, er der ingen Grund til af lutter Principfasthed at modsætte sig tidssvarende Forandringer i Tarifen, især naar derved opnaas andre Fordele ligeoverfor de protektionistiske Lande.

Jeg har gengivet nogle af den anonyme Forfatters

Bemærkninger som et Eksempel *instar omnium* paa en vis Slappelse, der viser sig i Frihandelspartiets Rækker med Hensyn til Principets Ufejlbarhed og Uangribelighed. Det »aabne Sind« hos dem betyder det samme som en vaklende Overbevisning.

Hvis man imidlertid tør slutte fra de foreliggende Udtalelser i deres Helhed — Udtalelser af repræsentative Personer i og udenfor Parlamentet, i de liberales Lejr og i det konservative Regeringsparti, i Arbejderrepræsentationen, talende med »trade-unions« Tunger — saa rejser der sig en formidabel Modstand mod den nye Politik fra alle deres Side, der, uden at paakalde Cobden og Bright, hævde, at Frihandel som den forstås og udøves i vore Dages England har i en forbavsende Grad forøget dets Velstand og Velvære i de sidste halvhundrede Aar, og vil ogsaa i Fremtiden tjene England og dets Forhold til Kolonierne bedst. I Pressen forsvares denne kategoriske Paastand ikke alene af de store liberale Blade, men ogsaa hyppigt i konservative Organer, mens den bestrides i »Times«, der, om det end ikke har den samme Autoritet og Udbredelse som i ældre Tider, altid er et første Rangs Organ for det ræsonnerende Publikum ved dets grundige saglige Bidrag til Forsvar af den Sag, »Times« har taget op. Det har længe været Talsmand for en Udvidelse af den engelske Beskatningsbasis for at møde de stigende ordinære Udgifter paa Budgettet med Indførselstold-Intrader. Det forlanger nu Principet anerkendt med en ren protektionistisk Begrundelse. — Spørgsmaalet om Koloniernes og Moderlandets gensidige Tariffbegunstigelser af Hensyn til Rigets bedre Konsolidering er dog ikke det

eneste, der er fremkastet og maa udfægtes. Til Hr. Chamberlains Program hører det ogsaa, at England ved Beskyttelsestoldsatser skaffer sig Midler til at bekæmpe det protektionistiske Udland med dets egne Vaaben; til at opnaa Fordele ved at kunne tilbyde Fordele; til at kunne true med Gengæld for at afværge Tarifkrig; til at kunne sikre enhver selvstyrende britisk Koloni dens frie Bestemmelsesret med Hensyn til et nærmere Handelssamkvem med Moderlandet ved Hjælp af gensidige Tarifbegunstigelser. Den Iver, hvormed Lord Lansdowne i Overhuset og Hr. Balfour i Underhuset have fremhævet denne Side af Hr. Chamberlains Forslag, synes at tyde paa, at de tillægge den en selvstændig Betydning saaledes, at selv om det mødte uovervindelige Vanskeligheder nu at indføre et System af »preferential duties« mellem Moderlandet og Kolonierne, saa vilde Regeringen dog insistere paa at blive sat i Stand til at retailleere mod Udlandet i et paakommende Tilfælde. Vilde Oppositionen, spurgte Hr. Balfour i Underhuset, maaske finde sig i at maatte se magtesløs til, hvis udenlandske Stater benyttede Straffetold mod en af Kolonierne, fordi den havde valgt at slutte sig nærmere til Moderlandet? Denne Ytring sigter direkte til den Kontrovers med Tyskland, som er opstaaet paa Grund af Kanadas Forhøjelse af sin Tarif mod tyske Produkter, og som Hr. Chamberlain i Underhuset er gaaet udførligt ind paa, medens Lord Lansdowne i Overhuset har lovet at belægge sin Fremstilling af Sagen med den diplomatiske Korrespondance, den har foranlediget.

De faktiske Omstændigheder ved denne Sag er i Korthed følgende:

Da Kanada i 1897 tilbød den britiske Import en Begunstigelse af 25 pCt. Told — eller rettere sagt tilbød denne Begunstigelse til ethvert Land, der vilde modtage kanadiske Varer med tilsvarende Begunstigelser — bestod endnu den britisk-tyske Handelstraktat af 1865, som indrømmede tyske Varer samme Behandling i de britiske Kolonier som britiske Varer nød. For at frigøre sig for dette Vilkaar opsagde Lord Salisbury Traktaten i Juli 1897; og da den derpaa bortfaldt det følgende Aar (1898), forøgede Kanada Begunstigelsen af britiske Varer til $33\frac{1}{3}$ pCt., medens den almindelige Tarif galdt for alle andre Lande. Den britiske Regering ønskede nu at aabne Underhandlinger i Berlin om en ny Handelstraktat, men da Tyskland afslog dette af Hensyn til den forestaaende Revision af samtlige dets Handelstraktater, lykkedes det kun at opnaa en modus vivendi, hvorved der tilstodes den mest begunstigede Nations Ret til Storbritannien og dets Kolonier med Undtagelse af Kanada, der automatisk var falden ind under Tysklands autonome Tarif ved Opsigelse af Traktaten af 1865. Denne Undtagelse har den britiske Regering forgæves søgt at faa ophævet; den har forgæves gjort gældende, at Tyskland nød samme Behandling i Kanada som alle andre fremmede Lande. Den tyske Regering holdt sig til, at Lord Salisbury, da han opsagde Traktaten af 1865, havde konstateret, at de selvstyrende Kolonier havde fuldstændig fiskal Selvstændighed og derfor ikke kunde vente i Forbindelse med denne Stilling at nyde Fordelene af at

betragtes som et underordnet Led med Andel i Hovedlandets Overenskomster. Kanada indførte derpaa i dette Foraar en Ekstra-Afgift (surtax) paa tyske Varer. Om dette Skridts Berettigelse føres der endnu Underhandlinger mellem Berlin og London. Indtil Korrespondancen kan offentliggøres, maa man holde sig til den Beskrivelse, som Lord Lansdowne gav i Overhuset d. 15. Juni. Han sagde, at Tyskland havde ladet Regeringen forstaa, at den ikke alene maatte være forberedt paa en særlig forhøjet Tarif for Kanadas Indførsel til Tyskland som Svar paa den kanadiske surtax fra dette Foraar; men ogsaa, at hvis andre Kolonier skulde følge Kanadas Eksempel og begunstige Englands Import, vilde England selv ikke kunne regne paa at bibeholde de mest begunstigede Nationers Stilling i Tyskland. Han bemærkede hertil, at dette var en meget alvorlig Situation. Hvis England, som aabnede sine Døre vidt for alle, skulde kunne straffes eller dets Kolonier skulde straffes paa Grund af en anden Magts Misfornøjelse med en vis Kolonialpolitik, — og han paastod ikke, at Tyskland savnede al Ret eller Hjemmel dertil — saa maatte der findes Midler derimod, og til den Ende var det bleven nødvendigt at gøre det hele vigtige Spørgsmaal om Muligheden af at træffe særlige Handelsoverenskomster med Kolonierne til Genstand for en ny Overvejelse.

Denne Fremstilling og dens tilsyneladende Tendens vakte Opsigt og Uro. Man saa allerede i Perspektivet en Tarifkrig indledet, der uundgaaeligt vilde føre til en mere udtalt Protektionisme, end den projekterede Ordning med Kolonierne forudsatte.

Hr. Balfours og Hr. Chamberlains Ytringer om samme Emne i Underhuset have snarest bestyrket dette Indtryk, saaledes at det nye System ikke alene vilde medføre en Kolonierne tilfredsstillende Indførselstold paa Livsfornødenheder, men ogsaa den Indførselstold paa Industrivarer, der maatte vise sig nødvendig for at holde andre Magter i Skak ligeoverfor Kolonierne. Det formodes dog ikke, at disse Eventualiteter ville indtræde. Lord Lansdowne og Hr. Chamberlain udtale kun den Mening, at for at undgaa dem, er det nødvendigt at Udlandet véd, at England har Modtræk at gøre i Spillet. — Hvad Kanadas Kontrovers med Tyskland angaar, vil man faa mere at vide om den indtraadte Situation, naar den diplomatiske Korrespondance offentliggøres. Fra en tilsyneladende vel underrettet Kilde forlyder det, at det Svar, Tyskland i Maj Maaned gav paa Englands Forespørgsel, om en Fornyelse af den bestaaende »modus vivendi« kunde ventes efter dets Udløb i Slutningen af dette Aar, kun indeholdt det Forbehold, at i Betragtning af Kanadas Optræden mod Tyskland, som andre britiske Kolonier maaske vilde efterligne, og i Betragtning af de forestaaende nye Valg, kunde den tyske Regering ikke nu give noget bindende Tilsagn. Der er forøvrigt intet i Tysklands Optræden i denne Sag, der kan betegnes som uberettiget under de givne Omstændigheder, eller lader formode, at det vil sætte et »non possumus« imod en mindelig Løsning af Stridsspørgsmaalet, hvorved f. Eks. Kanada opgiver sin surtaxe mod at faa Andel i de Rettigheder, der indrømmes Moderlandet. —

Jeg har nu, Hr. Redaktør, nævnt visse Omstændigheder, der omgive Hr. Chamberlains Forslag ved deres Fremkomst, saavel som deres Indhold og Betydning. Jeg gaar derefter over til et andet Afsnit af mit Brev, hvori jeg vil omtale den Modtagelse, de have faaet i Parlamentet — Oppositionens Opmarche om jeg saa maa sige —, dernæst ogsaa tilføje et Par Ord om Virkningerne paa den politiske Situation og de nærmeste Følger deraf.

Som bekendt forelagde Finansministeren, Hr. Ritchie, i Aar et Budget med det traditionelle frihandelsvenlige Tilsnit. For at der ikke skulde være Tvivl i saa Henseende havde han valgt blandt de ved Krigens Ophør foranledigede Skattelettelser at foreslaa Ophævelsen af den Registreringsafgift paa indført Korn, Mel o. s. v., som i Fjor havde vakt saa megen Strid paa Grund af den Mistanke for en protektionistisk Tendens, der vaktes imod den. At den var foreslaaet som en Finanstold, der kunde bortfalde, naar Indtægten ikke længere behøvedes, bevistes nu ved Forslaget om dens Ophævelse. Men der var den paafaldende Omstændighed derved, at et saa fremragende Medlem af Regeringen som Hr. Chamberlain netop samtidig fremkom med sin Plan, bygget paa Indførelsen af saadan Told, som Registreringsafgiften var et Eksempel paa; i denne bestaaende Registreringsafgift havde man altsaa en Begyndelse til et System, der tillod at differentiere mod Udlandet; man behøvede blot at fritage Kolonierne for Afgiften. Diskussionen om denne Ophævelse, som en talrig Gruppe indenfor Regeringens eget Parti paa den mest energiske Maade modsatte sig, blev derfor

aldeles behersket af Spørgsmaalet om, hvorledes Regeringen i det hele stillede sig til Hr. Chamberlains Projekt. Var den enig med ham, hvorfor da ikke bibeholde en Afgift, der passede i hans System? spurgte Tilhængerne af Registreringstolden. Var Regeringen imod Hr. Chamberlain, hvorledes kunde det da tillades ham, som Medlem af Kabinettet, at tage Ordet for en Politik, der vilde ryste og undergrave Grundvolden for Englands økonomiske Tilværelse? Saaledes presset forsvarede Hr. Balfour Ministeriets Stilling i denne Sag ved at hævde, at individuelle Meningsforskelligheder indenfor et Kabinet var fuldkommen tilstedelige under Overvejelsens Stadium, selv om Spørgsmaalet var af indgribende Natur; Solidariteten gjorde sig først gældende med det fælles Ansvar, naar Tiden kom til Handlinger; men Hr. Chamberlains Forslag gik først og fremmest ud paa at fremkalde en Undersøgelse af den Reform i det fiskale System, som han selv ventede store Fordele af for Riget, men som ikke kunde iværksættes uden det britiske Folks og navnlig Koloniernes Overbevisning om den nye Politiks Nødvendighed og Fortrin. Hvad ham selv angik, forbeholdt han sig sin Mening, indtil ensaadan Undersøgelse var tilendebragt; den vilde blive foretaget af Kabinettet med de Kræfter, det havde til sin Raadighed, ikke af en kgl. Kommission eller en parlamentarisk Komité; han gik til Undersøgelsen med »an open mind«. Det almindelige Indtryk af Premierministerens Udtalelser ved denne og senere Lejligheder er imidlertid, at medens han paa ingen Maade vil binde sig, er han i en ikke ringe Grad paavirket af de ovenfor antydede Argumenter

og tilbøjelig til at ofre de strenge Frihandelsprinciper for en imperialistisk Politiks Krav.

En ganske anderledes skarp Betoning af Divergensen i Regeringen hørte man derpaa fra Mr. Ritchie, den officielle Repræsentant for Englands Finanser, og fra et andet Medlem af Administrationen, Mr. Arthur Elliot. De erklærede sig begge for overbeviste Frihandlere, for hvem Tanken om en Skat paa Livsfor nødenheder var nok til at tage bestemt Afstand fra Hr. Chamberlains Plan. Hr. Ritchie tilføjede, at han vilde blive meget overrasket, hvis den paatænkte Undersøgelse tilvejebragte noget Bevis for Nyttens eller Nødvendigheden af en Reform. Senere har et andet Medlem af Kabinettet, Ministeren for Skotland, Lord Balfour af Burleigh, stillet sig tæt til Finansministeren i dette Anliggende, og endelig har Hertugen af Devonshire, hvis Tale i Overhuset jeg senere skal berøre, kun med store Forbehold kunnet forsone sig med Hr. Chamberlains Projekt. Den Mangel paa Enighed i Kabinettet, der saaledes var røbet, kunde ikke andet end lægge større Styrke i det Angreb, Regeringen maatte vente fra Oppositionen, og svække den Understøttelse, den kunde haabe fra sit eget Parti. Var der noget Eksempel paa, at et Lovgivningsanliggende af saa overordentlig Betydning nogensinde var stillet under offentlig Debat af et Medlem af Regeringen, uden at dens Chef kunde fuldt slutte sig til ham, eller uden at den nødvendige Undersøgelse af dets Forudsætninger og Rækkevidde var gaaet forud? Saaledes spurgte man Premierministeren. Fra hans egen Side i Huset forlangte man Oplysning og Vejledning. Hvad var Hr. Balfours

egen Overbevisning? »Jeg har sagt«, svarede han, »at jeg ikke er kommen til en fast Overbevisning; derfor kan jeg ikke anføre den«. Følgen heraf var, at medens en hel Række af Oppositionens Talere angreb Regeringen paa det heftigste, og mange af dens egne Tilhængere enten opsagde den Troskab i denne Sag eller kun lunkent og forbeholdent accepterede Situationen for hvad den var værd, hævdede intet Medlem af særlig Vægt og Indflydelse sin Stemme for at støtte Hr. Balfour i hans betrængte Stilling. Der var ved denne Debat den særegne Omstændighed, at Spørgsmaalet, der forhandlede og skulde gaa til Afstemning, var om Ophævelse af Registreringsafgiften, medens det Tema, alle ønskede diskuteret, var Hr. Chamberlains Forslag. Da »the Speaker« saavidt muligt holdt Talerne indenfor Grænserne af Spørgsmaalet paa Dagsordenen, kunde den nye fiskale Politik kun indirekte angribes, og Regeringen var afskaaren fra at forsvare den, hvorfor Hr. Chamberlain heller ikke tog Ordet. Men der var én Taler, som fik sagt nok til at betegne sin Stilling og hvis Optræden betragtedes som en Begivenhed. Det var Sir Michael Hicks Beach, Finansministeren i Lord Salisburys Ministerium, af hvilket han udtraadte samtidig med at Lord Salisbury trak sig tilbage. Sir Michael var »a pillar of strength« i dette Ministerium og i det konservative Parti; hans Indsigt, Erfaring og Karakterfasthed ikke mindre end hans parlamentariske Evner stille ham i første Rang af moderne Politikere, og han nyder ogsaa i Oppositionens Rækker en Agtelse og Anseelse, som øger hans politiske Indflydelse i Underhuset. Han er en ortodoks Fri-

handelsmand, som ikke vil vide af Kompromisser. Da han i Fjor foreslog den oftnævnte Registreringsafgift, forsvarede han den som en Finanstold, der ikke havde til Hensigt at beskytte, og som han ønskede at bevare, fordi den bragte Statskassen Indtægt uden nævneværdig Skade for Konsumenterne. Denne Betragtning fastholdt han nu, og han vilde derfor have stemt for dens Bibeholdelse, hvis han kunde have gjort det uden at give sig Udseende af at støtte dem, der betragtede Afgiften som den spidse Ende af en Kile, hvormed et fiskalt System med Beskyttelsestold paa Livsfornødenheder til Gunst for Kolonierne kunde drives ind i Englands Statshusholdning. Derfor vilde han stemme med Regeringen for Skattens Ophævelse, men han opfordrede den paa samme Tid meget indtrængende til at standse paa den Vej, Hr. Chamberlains Forslag anviste, og vel overveje Farerne ved at gøre dem til sine. Ved denne Tale stillede Sir Michael sig til Tjeneste som en Fører for den Fraktion af Regeringens Majoritet, der benævnes »Tory-Frihandlerne«, hvis et Brud med Regeringen skulde indtræde. De kunde ikke faa en kraftigere Fører, Hr. Chamberlain ingen stærkere Modstander.

Ved Afstemningen vedtoges Regeringens Forslag om Ophævelse af Registreringsafgiften med 426 mod 30 Stemmer, og omtrent det samme gentog sig ved 2. Behandling af Finansloven den 22. Juni, da samme Spørgsmaal kom til Afstemning (416 mod 32). Men det mærkelige herved er jo, at det store Flertal, som her stemte med Regeringen, maaler Styrken af dens Modstandere i Underhuset i det af Ko-

lonialministeren rejste Spørgsmaal: og det lille Mindretal, der stemte imod Regeringen, er Tallet paa dem, der ere beredte til at betræde den af Hr. Chamberlain anbefalede Vej. Denne komplicerede Partistilling kunde kun fuldt opklares ved en direkte Forhandling om den nye fiskale Politik, hvori Hr. Chamberlain selv vilde møde dens Angribere. Premierministeren har udtalt sin Villighed til en saadan stor Debat, hvis Oppositionen forlanger det. Dette vilde imidlertid være at foreslaa et Mistillidsvotum, og da Tiden endnu ikke er kommen til et definitivt Brud i Regeringsmajoriteten, udsættende Regeringen for et Nederlag, har Oppositionen ikke til Dato stillet Forslag om en saadan stor Debat i Underhuset; og det er tvivlsomt om den vil blive provoceret inden Sessionens Slutning. Imidlertid har Hr. Chamberlain flere Gange siden Talen i Birmingham haft Lejlighed til at udvikle sine Anskuelser og møde sine Modstanderes Angreb. Han optraadte i Underhusets Debat d. 28. Maj og igen den 17. Juni; han holdt endelig en stor Tale d. 26. Juni ved en Banket, som en konservativ Klub (The Constitutional Club) havde indbudt ham til for at overrække ham en Adresse, hvori hans Fortjenester som Kolonialminister berømmes. Disse Taler tilsammen ere Aktors Indlæg i Sagen: den nye fiskale Politik kontra den bestaaende. De er paa samme Tid, praktisk talt, hans Valgprogram, naar en Opløsning af Parlamentet og nye almindelige Valg lidt før eller senere finde Sted. Jeg skal derfor anføre Hovedpunkterne deri.

I Talen d. 28. Maj var hans Udgangspunkt

dette: At holde strængt ved Frihandelsgrundsætningerne og af den Grund nægte Kolonierne en Begunstigelse paa Udlandets Bekostning, maatte i hans Overbevisning umuliggøre et fiskalt og politisk forenet Rige. Han vilde ikke foreslaa Told paa Raa-produkter, men han troede at kunne forsone Arbejderklassen med en Told paa Fødemidler. Naar denne Told bragte betydelige Indtægter i Statskassen, aabnedes der Udsigt til at gennemføre Alderdomsforsørgelsen, ligesaavel som der ved den nye Politik aabnedes Udsigt til forhøjet Arbejds løn.

Debatten d. 17. Juni blev rejst af Oppositionen i Anledning af, at en australsk Regering havde udtrykt sin Tilfredshed med »den britiske Regerings Erklæring« at alle Kolonierne skulde tilsikres en Ret til, hvis de ønskede det, at træde i nærmere Forbindelse med Moderlandet.

Saa vel Premierministeren som Hr. Chamberlain bekræftede, at dette var en rigtig Fortolkning af den britiske Regerings Politik, og ved Afstemningen var der et Flertal for Regeringen af 120 Stemmer. Hr. Chamberlain paaviste det ydmygende i ikke at kunne gøre noget for Kolonierne under den nærværende Ordning. Han paaviste ogsaa, hvor paatrængende nødvendigt det er, ikke at ringeagte Grundene for at imødekomme Koloniernes Krav. Sæt — sagde han — at f. Eks. Kanada sluttede en Gensidigheds-Traktat med de Forenede Stater og indrømmede disse større Fordele end de give Moderlandet, saa vilde dettes Eksport af Industrivarer lide betydeligt derved, og vi kan umuligt ønske, at Kolonierne drives

til at søge Fordelen af Gensidighedstraktater med andre Lande, fordi Moderlandet afviser dem.

Den mest glimrende af Hr. Chamberlains ovennævnte Taler var den, han holdt i Constitutional Club d. 26. Juni. Ved hans Side sad Hr. Balfour for at bevidne sin Agtelse for Hr. Chamberlains Motiver, sin Beundring for hans Statsmandsegenskaber og det tillidsfulde Venskab, han nærrede for ham; ligeoverfor Hr. Chamberlain sad et Flertal af Tilhængere, modtagelige for hans »imperialistiske« Begejstring og for den Anerkendelse, han ydede det konservative Parti: at være det Parti, som Arbejderklassen skylder mest. Af saadan Begejstring var Talen gennemtrængt. Det tilkom England at vise Vejen, sagde han, til en Fremtid, hvor Koloniernes Velstand, Kundskab og Styrke vilde bringe deres Patriotisme til at vokse med dem.

Idet han gik over til at omtale sine Forslag som det nærmest liggende Middel til at befordre en Tilnærmelse af Kolonierne, spurgte han, om hans Modstandere havde et Alternativ at foreslaa? Han spurgte om det ikke var vel værd at opdyrke en Handel med 10 Millioner i Kolonierne, der allerede købe af Moderlandet for et Beløb af 10 £ pr. Hoved, fremfor Handelen med 300 Millioner Fremmede, der købe af os for nogle faa Shilling pr. Hoved*). Han ytrede sine Tvivl om, at Englands Velstand i Sammenligning

*) Det er dog senere bleven fremhævet hvor urigtig og vildledende denne Beregning er. Den hele Afsætning til Kolonierne og Indien er 100 Millioner £; divideret med Befolkningstallet, c. 400 Mill., giver det c. 5 Shilling pr. Hoved. Hr. Chamberlain tog til Divisor de selvstyrende Koloniers Befolkning af c. 10 Millioner, men beholdt de 100 Mill. £ som Dividend.

med protektionistiske Staters Fremgang burde tilskrives dets Frihandelssystem. Disse og andre Tvivl var det nødvendigt at faa fjernet. Derfor vilde han ikke have Drøftelsen af dem opsat. Der var ikke Tale om en umiddelbart forestaaende Afgørelse, men naar Tiden kommer — og den vil komme — burde Landet ikke staa uforberedt og Regeringen ikke kunne beskyldes for at have overrumplet det med Forslag til en ny Politik, stolende paa at faa den vedtaget ved sit Partis Forpligtelser.

Han gik over til at diskutere de økonomiske Virkninger af en ny Politik og kom herved ind paa Beskyttelses-Principernes Skraaplan: Hvis den ideale Reform var den, der sikrede den arbejdsomme stadigt og vellønnet Arbejde, saa kunde Indførselstoldfrihed, der tillod fremmede færdige Produkter at fortrænge dem, som fuldt saa vel tilvejebragtes af britisk Arbejde, ikke undlade at modvirke hint Maal ved at berøve britisk Arbejde Fortjeneste og forøge deres Tal, for hvem lidt større Prisbillighed af Fødemidler er uvigtig, naar de dog ikke kunne købe dem.

Prisen paa Brød var det kritiske Punkt. Han vilde ikke afgøre, om den hele Forøgelse af Prisen maatte betales af Konsumenten, men han bestred i hvert Fald, at en saadan Stigning af Brødprisen var det samme som en Fordyrelse af Livet, da andre Artikler, nødvendige eller ønskelige, samtidig vilde kunne nedsættes, f. Eks. The, Sukker og Tobak.

Hr. Chamberlain trak sig noget tilbage i Spørgsmaalet om almindelig Alderdomsforsørgelse. Han gav det ingen Plads i den ny Politik, skønt han saa,

hvorledes det i Tidens Løb kunde blive støttet af denne. Han sluttede med at fremhæve, at hvad han havde sagt, stod for hans egen Regning. Han ønskede kun Tilslutning efter nøje Overvejelse, men han opfordrede Constitutional Club til at deltage i det Arbejde, der nu maatte tages i Haand.

Den betydeligste Debat i Parlamentet angaaende den nye Politik fandt Sted i Overhuset d. 15. Juni. Den hævdede sig til et Mønster paa parlamentarisk Forhandling og blev paa samme Tid det vigtigste Bidrag til Kundskab om den principielle Modstand, der rejser sig mod Hr. Chamberlains Projekt.

Lord Goschen, den tredje af den konservative Regerings Finansministre, som nu optraadte i Sagen, ønskede at henlede Husets Opmærksomhed paa de nyligt fremkomne Udtalelser af Regeringens Medlemmer om en Begunstigelsestarif for Kolonierne. Han begyndte med nogle Bemærkninger om, at skønt Overhuset ikke har stor Myndighed i finansielle Anliggender, havde det Ret til at gøre sin Mening gældende, naar Spørgsmaal opstod af vital Interesse for Landets Handel og Indtægtskilder; og ligeledes havde det Ret til at vente, at det Medlem af Kabinettet, som var Leder i Huset (Hertugen af Devonshire) vilde udtale sig med samme Oprigtighed og Uafhængighed som andre Ministre; der burde ikke i dette Anliggende være Tale om Frafald eller Oprør, fordi der fra én Side i Partiet udtales Anskuelse, som ikke deles af den anden. Der fandtes en »flydende Opinion« i den Slægt, der var vokset op, siden Cobden og Bright forkyndte en Lære, hvis Anvendelighed paa de nærværende faktiske Tilstande ikke er

hævet over Tvivl. Der findes Agnostikere i de økonomiske Videnskaber; der findes dem, som ikke ville lade sig overbevise ved Frihandels-Doktriner og Trosbekendelser, men vel af Kendsgerninger; til dem vilde han henvende sig. Frihandelsmand som han var, vilde han se bort fra de gamle Mærker, der havde ledet hans Kurs i mange Aar, men han vilde ogsaa vogte sig for at blændes af en eller anden glimrende Komet, der pludselig viste sig i den fiskale Horisont. Han ydede Kolonialministeren fuld Anerkendelse og delte Premierministerens Mening om Nødvendigheden af forskellige dunkle Punkters grundige Drøftelse, forinden man paatog sig Ansvaret for en Revolution i Englands Handelspolitik.

Lord Goschen gik derpaa over til en Analyse af den nye Politik i en Tale, som hæver sig monumentalt i den hele Debat, og hvis Hovedtanker jeg vil forsøge at gengive i formindsket Maalestok.

Han definerede den nye Politiks 3 angivne Øjemed saaledes: 1) En Begunstigelsestarif for Kolonierne ledsaget af Skat paa Fødemidler i Moderlandet for at bringe større Velstand til Kolonierne ved en Udvidelse af deres hvededyrkede Land og gøre dem til bedre Kunder, købende mere af Englands Produkter. 2) Ved Skatten paa Fødemidler at faa en Indtægt, der tillader at gennemføre en almindelig Alderdomsforsørgelse. 3) At gøre det muligt for England at tage Repressalier mod »Trust«-Kombinationer, Eksportpræmier eller saa høje Toldsatser i Udlandet, at britisk Industri trues med Tilintetgørelse. Til disse almindelige Øjemed slutter sig Tanken om en Ophjælpning af det britiske Agerbrug og

om en Bevægelse af Arbejderbefolkningen tilbage fra Byerne til Landet, hvorved en stærkere og sundere Slægt vilde vokse op.

. Hængslen, hvorom denne Politik drejer sig, Slutstenen i den nye Bygning er Skatten paa Fødemidler, ikke paa Korn og Foderstoffer alene, ikke en Afgift som nu af 1 shilling, snarere op imod 5 shilling pr Quarter ($2\frac{3}{4}$ Tønde); men ogsaa paa Kød og Flæsk. (Hverken her eller noget andet Sted finder man Smør paa Listen). Til Gengæld for denne Skat paa Levnedsmidler indførte fra Udlandet, og den deraf følgende Fordyrelse af Livet, som Hr. Chamberlain er beredt til at lade indtræde, skulle Kolonierne aabne deres Marked for visse engelske Industrivarer ved at nedsætte den bestaaende høje Told for disse eller forhøje den for Udlandets konkurrerende Varer. Der er intet Forhold i dette Bytte, siger Lord Goschen; hvad Kolonierne faa er en hel Befolknings Offer; hvad de byde er en Fordel til faa, specielle Industrier. Og under en Ordning som den foreslaaede vilde England være bunden til den, hvis forudselige Omstændigheder indtraadte, som gjorde Fordringen om uhindret Indførsel af Korn uimodstaaelig.

Men til Gengæld for den sandsynlige Stigning i Prisen paa Brød, Kød osv. ser man hen til en Stigning i Arbejdslønnen. Dette Punkt er et af dem, der først og fremmest maa undersøges. Af hvilken økonomisk Proces fremgaar denne Forbindelse mellem de to Fænomener? Man henviser til de Forenede Stater og Tyskland, men det maa undersøges om Sammenligningen er rigtigt anstillet. Finder man

at Sammenligningen holder Stik og Slutningen kan drages for visse Industrier Vedkommende, er man dog langt fra en almindelig Stigning af den arbejdende Befolknings Løn. Der er alle dem, der arbejde for Regeringen og kommunale Institutioner, Arbejdere paa Orlogsværfterne, i Postvæsenets og Jernbanernes Tjeneste. Skal deres Lønninger stige og betales af Staten? Der er den store Middelklasse, Kontorpersonaler, Butiksbetjente osv., hvis Løn bestemmes af Konkurrencen. De udgør en Hær af Arbejdere, som neppe kunne vente højere Løn, fordi visse Industrier forøge deres Afsætning, og det vilde i hvert Fald tage Aar, inden Virkningerne trængte ned til den store Befolkning, der lever paa Grænsen af Armod.

Lord Goschen advarede ogsaa mod de Forventninger, der var fremkaldte om, at den nye Indførsels-told skulde skabe Indtægt til at gøre en almindelig Alderdomsforsørgelse mulig. Det er en aarlig Udgift, der anslaaes til 10—15 Millioner og, éngang lovet, vil Statskassens Bidrag til denne Forbedring af de lavere Klassers Vilkaar ikke kunne nægtes uden at vække stor Misfornøjelse. Men Toldindtægten til at møde Udgiften er problematisk; den vil, under Forudsætningen om den stigende Forsyning fra Kolonierne, stadigt dale. Lord Goschen betænkte sig ikke paa at kalde dette et Hazardspil, hvori Folkets Fødemidler var Indsatsen. Sluttelig vendte han sig til den til en vis Grad selvstændige Del af den nye Toldpolitik, nemlig Kamptoldsatser (retaliatory duties) til Adskillelse fra egentlig Beskyttelsestold. Særligt synes Premierministeren stærkt overbevist om Nød-

vendigheden af at undersøge, hvorledes den Fare kan modvirkes, som han ser i den aftagende Eksport hidrørende fra de fremmede Markeders protektionistiske Tarifer, de store Trustkombinationer o. desl. Lord Goschen mente, at naar man lagde Mærke til den overordentlige Stigning i Velstand, som betegnes ved de ubemidlede Klassers Sparekasse-Indsætninger, hvilke fra c. 101 Mill. i 1887 vare stegne til 187 Mill. i 1901, og ved det Faktum, at medens Befolkningen i de sidste 15 Aar er vokset med 18 pCt., er »Pauperismen« aftaget med 9 pCt., saa findes der ingen i Øjne springende Tegn paa, at den aftagende Eksport er synonym med Begyndelsen til materielt Forfald, hvilken Paastand han erindrede at have hørt for 20 Aar siden. Han troede, at man kunde tale om en mindre hurtigt voksende Eksport; hvilke Aarsager der laa bagved dette Fænomen, var ikke helt klart. Hvis det viste sig, at f. Eks. Eksporten til Kina og Japan, hvor ingen protektionistisk Told stænger for Udlandet, havde en lignende Tendens som Eksporten til de Forenede Stater og Tyskland, saa vilde det svække Premierministerens Argument. Der var ogsaa andre Momenter: en mangelfuld teknisk Opdragelse; mindre Energi og Foretagelsesaand; Tysklands mere økonomiske Metoder og Nøjsomhed med Hensyn til Gevinst — alt dette kunde medvirke til at standse Eksportens relative Tilvækst.

Men hvad der end kan tale for specielle Gengældelsestoldsatser paa visse bestemte Artikler, saa vilde saadanne sikkert fremkalde Forlangendet om andre og lede til en almindelig protektionistisk Politik. Kolonialministeren havde sagt, at han kun

vilde »Beskyttelse mod uberettiget (illegitimate) Konkurrence«, men paa et Spørgsmaal, om han f. Eks. dertil regnede, at der paa Fastlandet arbejdedes under »a sweating system« og i usunde Fabriksbygninger, svarede han ja. Med dette Ræsonnement vilde man utvivlsomt komme til at erfare alle Kamp-tarif-Politikens Vanskeligheder. Han ønskede at lære de Erfaringer at kende, som andre Lande have høstet i den Henseende. Hvilke Industrier vilde Regeringen beskytte paa denne Maade? Man kan ikke beskytte én, uden enten at komme til at beskytte flere andre, eller at skade flere andre. Alle saadanne Betragtninger ledede til Ønskeligheden af, at den nye Politik byggedes paa en fuldkommen neutral og upartisk Enquête, som ikke instrueres til at søge Bevis for den ene eller den anden Part.

Han sluttede med at henstille, at hvis der skulde komme nye, almindelige Valg, før en saadan Enquête havde tilladt at drage Slutninger til Fordel for den ny Politik, som Vælgerne skulde give deres Mandat til at slaa ind paa — da burde et saadant Mandat ikke fordres ved Valgene.

Lord Goschens Tale giver en tilstrækkelig Forestilling om de Indvendinger og Tvivl, Hr. Chamberlains Forslag fremkalde hos en i høj Grad kompetent Politiker, der ikke ledes af Partihensyn, der personligt staar Regeringen nær og deler Hr. Chamberlains Anskuelse om Koloniernes Betydning. — Da der dog er Grænser for dette Brevs Længde, vil jeg i større Korthed omtale de andre Talere i samme Møde, der saavel fra liberal som fra konservativ Side fulgte i Lord Goschens Spor, og kun udførligere

omtale, hvad de to Ministre Lord Lansdowne og Hertugen af Devonshire havde at anføre paa Regeringens Vegne.

Blandt de førstnævnte fandtes saavel Lederen af det liberale Parti, Lord Spencer, som Lord Avebury, bedre kendt som Sir John Lubbock, og to tidligere Guvernører i australske Kolonier, Lord Brassey og Lord Jersey. Alle udtalte sig afgjort imod den nye Politik. Det fremhævedes blandt andet, at medens det havde vist sig saa klogt at lade hver af Kolonierne have ubsolut Frihed i deres fiskale Politik, vilde det medføre de største Vanskeligheder at bringe dem alle i indbyrdes Overensstemmelse og i Overensstemmelse med Moderlandet i det gensidige Forhold, det nu var foreslaaet at bringe i Stand. Saavel Kanada som de australske Stater vare tvungne til at søge deres overvejende Statsindtægt i Tolden. Men Queensland, der dyrker Sukker og opdrætter Kvæg, New-South-Wales, der avler Faar, Victoria, der lever af Industri, Vindyrkning og Mejeri, Sydaustralien, der dyrker Hvede og West-Australien, der producerer Guld — hver af dem havde sine særegne toldpolitiske Interesser og det havde vist sig umuligt ved Dannelsen af den nye Føderation at bringe disse forskellige Interesser under en fælles Lovgivning. Derfor var det at befrygte, at et Forsøg paa gensidig Begunstigelse mellem disse forskellige Stater og Moderlandet snarere vilde lede til Rivalitet, Skinsyge og politisk Søndring end til nærmere Sammenlutning.

En forøget Interesse fik Overhusets Debat ved Udenrigsminister, Lord Lansdownes og Hertugen af

Devonshires Taler. Begge disse lønner det sig at gøre sig bekendt med. Efter at Lord Lansdowne havde tiltraadt alt, hvad Lord Goschen havde sagt om Karakteren af den nye Undersøgelse, som Regeringen vilde anstille, fordi der i dens egen Midte var vidt forskellige Meninger om de Slutninger, der kunde drages af statistiske Data, udtalte han videre, at Regeringen ikke vilde have rejst dette indgribende Spørgsmaal, der ikke blot berørte Forholdet til Kolonierne, men Forholdet til hele den civiliserede Verden, hvis den ikke havde funden sig tvungen af Omstændigheder, der efter dens Overbevisning gjorde det uundgaaeligt; den havde dog ikke rejst det i Form af en Plan; den forelagde intet færdigt Forslag, men et Grundlag for Diskussionen; den anerkendte, at paa dem, der havde rejst Spørgsmaalet hvilede Bevisbyrden for dets Berettigelse. En af disse formentlig tvingende Omstændigheder var Kanadas Mellemværende med Tyskland, hvilket Lord Lansdowne derpaa fremstillede saaledes som her tidligere anført, idet han sluttede med at sige, at i den meget alvorlige Situation, der var indtraadt, fandt Regeringen sig magtesløs, men vægrede sig dog ved at sige til Kanada, at Tarifbegunstigelserne af 1898 maatte tages tilbage, fordi Moderlandet var ude af Stand til at forhindre, at Tyskland straffede britiske Kolonier med forøget Told paa deres Import, hvis de gjorde England særegne Indrømmelser. Derfor var det en nærliggende Tanke, at der i denne Situation laa en Opfordring til Regeringen til at undersøge Muligheden af at træffe særlige Overens-

komster om den nationale Handel mellem Moderlandet og Kolonierne.

En anden af de Omstændigheder, der bestemte Regeringens Handling, var den aggressive Form af Protektionismen i dens seneste Phase. Han sigtede derved dels til Eksportpræmie-Systemet, dels til de store Handels-Combinationer (trusts) der ved Beskyttelsen i Hjemlandet sattes i Stand til at sælge deres Overproduktion paa et udenlandsk Frihandels-Marked til Produktionsprisen eller endog derunder, og derpaa, naar Markedet var erobret og den nationale Industrigren ødelagt, at forhøje Priserne ad libitum.

Lord Lansdowne citerede nogle Eksempler: Jernbaneskiner, som i Tyskland leveredes til 115 Rm. pr. ton., solgtes i Udlandet for 85 Rm.; Søm i Tyskland 250 Rm. pr. ton, i Udlandet: 140 Rm. Lignende Virkninger af Syndikater i Handel med Kul, kemiske Præparater, Spiritus, Papir o. s. v. En vis Tid kunde Prisbilligheden forsone med og drage Opmærksomheden bort fra disse Forholds fordærlige Virkninger, om hvilke de aldrig drømte, der i sin Tid forkyndte Frihandelens Evangelium. Men med Virkningerne foran sig kunde Regeringen nu ikke vægre sig ved at søge efter Forholdsregler, hvorved Landets Handel kan lettes for det Tryk, den lider. Der opstod saaledes to Spørgsmaal: kan vi eller kan vi ikke gøre noget for en tættere fiskal Forbindelse med Kolonierne? og kan vi, eller kan vi ikke gøre noget for at beskytte dette Lands Handel mod Konkurrence af den beskrevne Slags? Det vilde vise sig, hvad der kan vindes og om de Ofre, der maatte gøres, ere større, end at de kan bæres. Muligvis kan der intet

udrettes eller lidet; muligvis kan den ene af Opgaverne løses og ikke den anden; men Lord Lansdowne protesterede imod, at man paa Forhaand paa-stod, at det var ørkesløst at forsøge; og hvad de sidste af de omtalte Omstændigheder angik, havde han i de sidste Par Aar faaet Grund til at tro, at der er andre Stater beredte til at diskutere disse Spørgsmaal i en imødekommende Aand.

For Udenrigsministeren stillede det sig som om han i et eller andet lovløst Land befandt sig vaabenløs ligeoverfor Mænd bevæbnede til Tænderne. Hvad han ønskede var, at der betroedes ham et Vaaben, for at han kunde vise andre, at han havde det; og da England havde det mest udstrakte Marked og Truslen om at lukke hvilken som helst Del af det for fremmede Varer ikke kunde tages let af nogen Magt, vilde det Vaaben han fik — for at blive i Lignelsen — forekomme de andre »a rather big revolver«; det vilde ikke ofte blive nødvendigt at tage sin Tilflugt til virkelige Repressalier; med et Vaaben fra Protektionisternes eget Arsenal vilde der kunne vindes Sejre for Frihandelen. Han sluttede med at bemærke, at Premierministerens Plan at tage alle de berørte Omstændigheder under Overvejelse paa en besindig, upartisk Maade nu var bleven tiltraadt fra alle Sider i Huset.

Den mærkelige Debat sluttedes endelig med Hertugen af Devonshires Tale, som blev imødeset med særlig Interesse paa Grund af hans store Autoritet, hans politiske Stilling som Leder af det unionistiske liberale Parti, der er Hr. Chamberlains eget, og hans Fortid som en erklæret Frihandelsmand.

Hertugen fastholdt dette Standpunkt, men tilføjede, at ingen forstandig Frihandelsmand kunde være uforstyrrelig tilfreds med de Forhold, der var indtraadt i de sidste 18 Aar og som fortjente alvorlig Overvejelse. I dette Tidsrum har Frihandelen intet Fremskridt gjort, men Skrankerne imod den forøges og forstærkes fra Aar til Aar af Englands undertiden heldige Rivaler; og nu banke Kolonierne paa Døren med Forlangende om at træde i et nærmere, deres Udvikling hurtigere fremmende Handelsforhold. Alt dette kunde han ikke se bort fra. Det fordrede en grundig Prøvelse og i hans Tanker burde dens første og fornemste Genstand være den økonomiske Virkning paa Folkets Livsvilkaar af en Skat paa Fødemidler. — Opmærksomheden havde hovedsagelig været henledet paa den udenlandske Handel og den store Industris Stapelartikler, men en fuldt saa vigtig Betragtning var det, om den indenlandske Handel og den lille Industri, der havde et uhyre Omfang, blev skadet derved, og om den store Befolkningsmasse, hvis dertil knyttede Erhverv var mindre sikkert og netop tilstrækkeligt til at give et Udkomme, fandt sin Købeevne formindsket ved en Fordyrelse af Livet. Der er Millioner lige paa Grænsen af Armod og Sult, og Taleren vilde betænke sig længe, inden han besluttede sig til Forandringer, som vel kunde forbedre Vilkaarene for Arbejdernes højere Lag, men paa samme Tid truede med at bringe flere Millioner af de lavere over denne Grænse. For at afgøre slige Spørgsmaal vilde han ikke tælle Stemmerne ved en Valghandling. Selv om han vidste, »at enhver Vælger i Landet var beredt til at gøre

Eksperimentet og at Kolonierne var enige om at deltage deri i saa fuldt Maal som vi ønske, vilde han ikke være med dertil, medmindre han i sin Samvittighed var sikker paa, »at Forandringerne vilde tjene den store Masse af Befolkningen lige saa fuldt som de mere begunstigede Arbejderklasser«. Hertugen af Devonshire omtalte dernæst andre Punkter, han kunde tænke sig bedre oplyste; alle vare dog i hans Tanker underordnede i Sammenligning med hvad han lagde den største Vægt paa. Kunde det paa-vises, at Forandringerne vare økonomisk sunde, tvivlede han ikke om, at de ogsaa politisk anbefalede sig. Men hvis — endog store — politiske Fordele maatte købes med Savn, Trang og Misfornøjelse iblandt Folket her, kunde han ikke tænke sig en Politik, der hurtigere og sikrere vilde lede til Rigets Sønderdeling. Hvad det andet Punkt i det nye fiskale Forslag angik, nemlig Gengældelsestarifen mod det protektionistiske Udland, fandt han det mindre farligt som et Forsøg, fordi det uden stor Vanskelighed kunde opgives, hvis det ikke svarede Regning, hvorimod Begunstigelse af Kolonierne paa Basis af Fødemidlers Beskatning ikke vilde kunne tilbagetages; eller det vilde medføre meget farlige Følger at gøre det. Han sammenfattede sit Standpunkt i disse Ord: »Jeg tror, at Frihandelens bedste Venner vil findes at være dem, der ere villige til at gaa ind paa en fyldig og upartisk (full and fair) Undersøgelse — ikke af dens Grundsætninger, hvilke vi maaske tør betragte som indrømmede — men af dens Konsekvenser og Resultater. Og hvad mig angaar, tror jeg, at en saadan Undersøgelse vil føre til at befæste os i de

væsentlige Principer, paa hvilke vor Politik nu er bygget, endda det muligt vil vise sig, at en eller anden Ændring af vor Ordning kan lede til at styrke, sammenkitte og gøre mere uangribeligt et System, der hviler paa hine Principer.«

Jeg anser Hertugen af Devonshires Grundbetragtning af tilstrækkelig Interesse til at anføres fuldstændigt, men vil derefter kunne forbigaa, hvad han ytrede om Fremgangsmaaden ved Regeringens Drøftelse, som intet særligt nyt indeholdt, og om de historiske Præcedenser, der kan paavises for, at det tillades Medlemmerne af et Kabinet at have vidt forskellige Opfattelser af vigtige politiske Spørgsmaal, saalænge disse endnu ikke ere modne til øjeblikkelig Handling. Denne Teori er kommen som en Overraskelse for Parlamentet ved denne Lejlighed. I Underhuset har den virket uheldigt paa Ministeriets Forhold til dets Flertal, der har set sit politiske Kompas svinge rundt i forskellige Retninger under magnetiske Indflydelser, hvis Styrke ikke let lade sig beregne eller neutralisere. Der er markeret Brudlinjer, om end intet Brud endnu er indtraadt. Det ligger dog udenfor min Hensigt at komme dybere ind paa de Muligheder, der ligge i de parlamentariske Partiers Stilling til det af Regeringen tagne Initiativ. Jeg har, uden væsentlig Kommentar, anført hvorledes en Række ledende Politikere have udtalt sig, og det maa være mit Bidrag til en Forstaaelse af den nærværende Situation og dens videre Udvikling. Straks da denne Situation opstod, syntes den besynderlig forviklet, For at bringe større Klarhed i den, var det nødvendigt at faa Oplysning om 3 Punkter:

1. Hvad Regeringen i dens kollektive Egenskab, mente med Betimeligheden af og Fordelene ved at gøre Hr. Chamberlains Politik til sin. Herom véd man nu, at Regeringen som saadan ikke har fattet en Beslutning ud over den, som den er enig om, at Hr. Chamberlains Forlangende om en Drøftelse af alle tilstedeværende Omstændigheder, paa hvilke hans Forslag bero, bør efterkommes. Man véd ogsaa, at tre Ministre (Hertugen af Devonshire, Finansministeren og Ministeren for Skotland) ere principielle Modstandere af Projektet om Tarifbegunstigelser til Kolonierne, medførende Indførselstold paa Levnedsmidler, og have betydelige Tvivl om Visdommen af at begynde en Tarifkrig med andre Magter; at Premierministeren, medens han forbeholder sig sin Mening i det første af disse Spørgsmaal, er i Overensstemmelse med Lord Lansdowne, Udenrigsministeren, om det andet, for at gøre Underhandlinger mulige med andre Magter.

2. Den af alle billigede Drøftelse — thi ogsaa fra Oppositionens Side er Tanken bleven tiltraadt — skal foretages i Kabinettet ved Hjælp af det Materiale, Regeringen har Adgang til. Om dette vil give den den fornødne Myndighed til væsentlig at paavirke de individuelle Tvivlere og den offentlige Mening, maa staa hen.

3. Man véd i hvert Fald, at før Resultatet af Drøftelsen foreligger, vil Regeringen ikke formulere bestemte Forslag, der alene kunne bringe Parlamentet paa den ene Side og Kolonierne paa den anden til at tage en bestemt Stilling. At der vil gaa nogle Aar, før dette Stadium kan naas, er udtalt af Hr.

Balfour, og da det er højst problematisk, om det nuværende Ministerium og den nuværende Parti-fordeling eksisterer til den Tid, indtræder her et nyt Element af Usikkerhed, som det er berettiget at drage med i Regningen. For Øjeblikket synes der at være c. 130 Medlemmer af det unionistiske Parti i Underhuset (tællende i alt 365 Stemmer), »som har tilsagt Regeringen deres Understøttelse til at gøre de fjendtlige Tarifens skadelige Virkning paa britiske Industrivarer indlysende og til at udfinde de bedste Midler til at fremme Moderlandets og Koloniernes Industri for derved at konsolidere det britiske Rige.« Man sér af denne Formulering og den Orden, hvori de forskellige Opgaver nævnes, at selv denne Gruppe ikke staar paa samme Standpunkt som Hr. Chamberlain, for hvem Hensynet til Kolonierne staar i første Linje, dominerende de andre Betragtninger. Det er nu Spørgsmaalet, om det kan lykkes Hr. Chamberlain at faa Befolkningens Flertal til at sé, at Rigets Fremtid i dets Udfoldelse som et Verdensrige er afhængig af det Valg, det vil træffe. Hr. Chamberlain har sit store Talent og sin Prestige at stole paa; han har ogsaa en sangvinsk men fast Tro paa sin Evne til at sætte sig i Rapport til den store Masse. Alligevel vil han uden Tvivl her finde en Sten, der er svær at løfte. Man vil nu faa at se, hvorledes en storartet organiseret Agitation sættes i Værk i England. Allerede har den sidste Maaned bragt en Fiod af ledende og indsendte Artikler i Dagspressen; derpaa kommer Maanedsskrifternes svære Artilleri med Fagmændenes sagkyndige Argumenter, endelig en Sværm af Pamfletter udsendte af politiske Klubber

og Foreninger, de politiske Taler i Valgdistrikterne o. s. v. Det er muligt, at alt dette er Indledningen til et nyt Afsnit af det moderne Englands Historie; det er ogsaa muligt, at det første Tilløb mislykkes. Qui vivra, verra.

Maaske have nogle af Deres Læsere, Hr. Redaktør, ventet at finde Bemærkninger om de mulige Virkninger af en ny Toldpolitik paa vor Eksport. Jeg afholder mig fra at gøre saadanne Bemærkninger, fordi der ikke er noget at støtte dem til, saalænge intet kan vides om de detaillerede Forslag, en ny Politik vil involvere. At Smør kan regnes med under de Levnedsmidler, der indføres fra Udlandet i Konkurrence med Kolonierne, behøver jo ikke at paa-peges, men om den protektionistiske Tendens — maaske yderligere styrket ved Hensyn til Irlands fremskridende Mejeridrift, vil føre til en Fordyrelse ogsaa af denne Vare — thi selvfølgelig vilde det indenlandske og koloniale Produkts Pris sættes op til det udenlandske Produkts Pris + Tolden — det Spørgsmaal maa foreløbig staa ubesvaret.

Under den store Usikkerhed, som hersker, og endnu en rum Tid vil herske med Hensyn til det endelige Udfald af den rejste Bevægelse, er det som sagt meget for tidligt at ville forudse Virkningerne af en eventuel Indførselstold paa vore danske Produkter, og da navnlig paa vor Smørhandel. Men saa meget kan man vel sige, at medens vort Landbrug ikke behøver at lade sig forurolige i Utide af urime- lige Forestillinger om en Indførselstold, som vor Smørhandel ikke skulde kunne bære og som derfor kunde fortrænge os fra det Marked, vi have erobret for

henimod Halvdelen af Englands hele Import, saa vil vi dog gøre vel i at tage hvad der foregaar som en Paamindelse om, at det, der udgør vor Styrke, er vort Produkts Stilling som en første Klasses Vare, og at vor Frelse ligger i at bevare denne Stilling under et Toldsystem til Beskyttelse af den nationale Produktion. Thi kunne vi det, vil Kampen formodentlig hovedsagelig komme til at staa mellem de lavere Klasser Smør, af kanadisk-australisk og russisk Oprindelse, som udgøre den anden Halvdel af Indførselen; og jo mere det danske Produkt kan holde sig »hors concours«, jo mere er der Sandsynlighed for, at den engelske Forbruger vil komme til at betale den Prisforhøjelse, der maatte følge med Tolden.

F. B.
